

YAYIN TANITIMI II / BOOK REVIEW II

UYGUR SAVAŞI: ÇİN'İN MÜSLÜMAN AZINLIĞINA KARŞI YÜRÜTTÜĞÜ İÇ OPERASYON

Emre KARTAL*

Künye: ROBERTS, S. R. (2023), *Uygur Savaşı: Çin'in Müslüman Azınlığına Karşı Yürüttüğü İç Operasyon*, (M. B. Dinçaslan, M. A. Kalaycı, çev.), İstanbul: Ötüken Neşriyat, 327 sayfa.

Giriş

Sean R. Roberts tarafından 2020 yılında kaleme alınan ve Princeton University Press tarafından yayımlanan *"The War on the Uyghurs: China's Internal Campaign Against a Muslim Minority"* eseri yayınlandığında pek çok araştırmacı ve basın mensubu tarafından Batılı bir akademisyen tarafından yayımlanmış en derli toplu ve zamanlaması başarılı kitap olarak nitelenmiştir. Bu özellik bir ön söz yazan eski BM Özel Yetkili Anti-Terörizm Raportörü ve uluslararası yargıç Ben Emerson tarafından da kitabın başında vurgulanıyor. Kitaptan bağımsız olarak Ruanda ve Yugoslavya'daki soykırımların, uluslararası suçların yargılanmasında yer alan Emmerson bazı ifadelerini çok önemli görüyorum. Emmerson Raportörlük görevi sebebiyle dünyanın pek çok yerinde çalışmalar yaptığını ifade ederek şunları söylüyor: *"Bunların hiçbirinde bir toplumun tamamına yönelen bu denli toptancı bir saldırıya ya da tamamen masum insanların etnik ya da dini*

* Doktor Adayı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, E-posta: emrekartal06@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8975-732X.

gerekleşmelerle topyekun hapsedildikleri bir uygulamaya şahit olmadım.” Doğu Türkistan’da tarihi geçmişi bulunan ve yakın zamanda “toplama kampları”, “kültürel soykırım”, “asimilasyon”, “şiddet olayları” gibi pek çok unsuru olan Çin azınlık politikalarının ne denli ağır sonuçlar ortaya çıkardığı uluslararası toplum tarafından da fark edilmesi son derece önemlidir. Değerlendireceğimiz kitap da bu noktadan konuya yaklaşmakta, Doğu Türkistan’daki soykırım politikalarının tarihi kökenlerine inerek konuya başlamakta ve günümüzdeki Çin tezlerini de merkeze alarak önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Bu noktada kitabın Türkçeye çevrilmesi ve Ötüken Neşriyat gibi Türk dünyası konusunda hassas, millî yayın çizgisine sahip bir yayınevi tarafından yayımlanması da son derece kıymetlidir. Bu noktada çevirmenlere ve kitabın editörüne de teşekkür etmek hakkı teslim etmek olacaktır.

Kitabın bazı temel noktalarını burada özetlemek yerinde olacaktır. Yazar ilk etapta Doğu Türkistan’da yaşanan şiddet ve asimilasyon politikalarının bugünün meselesi olmadığına vurgu yaparak, coğrafyadaki Türklerin tarihine ve Çin ile olan ilişkilerine tarihi bir bakış sunmaktadır. Yazar tarafından bir “Sömürgecilik tarihi” olarak nitelenen bu süreç 1759’dan alınarak 2001’e kadar getirilmektedir. Bu tarihten itibaren ise konu küresel terörle mücadele teması içine alınarak değerlendirilmektedir. Roberts, kitapta bir terör tanımı yapmakta ve bu tanım üzerinden Doğu Türkistan’da Türkler¹ tarafından gerçekleştirilen şiddet eylemlerinin “terör” olup olmadığı üzerine yoğunlaşmıştır. Ayrıca Çin Halk Cumhuriyeti’ni yöneten Çin Komünist Partisi’nin (ÇKP) ve yöneticilerinin de Doğu Türkistan’da yürüttüğü politikaları 11 Eylül saldırıları sonrasında gelişen “teröre karşı küresel savaş (GWOT)” kapsamında değerlendirmesi son derece önemli bir bakış açısidir. Roberts, Çin’in Doğu Türkistan’a yaklaşımının “yerleşimci sömürgecilik” kavramıyla açıklama yolunu seçmiştir. Ayrıca “kültürel soykırım” kavramını da burada sıklıkla kullanmaktadır. Roberts’in özellikle Batı’da Doğu Türkistan mücadelesi için yumuşak karın olarak görülen, el-Kaide, IŞİD ve diğer dini radikal terör örgütleriyle irtibat ya da iltisaklı olarak nitelenen “Türkistan İslam Partisi”, “Doğu Türkistan İslamî Hareketi” gibi

¹ Doğu Türkistan’da Uygur, Kazak, Kırgız başta olmak üzere pek çok Türk halkı yaşamaktadır. Günümüzde, kitabın başlığında da vurgulandığı üzere, sadece bir Uygur azınlık meselesi olarak görünse de bu doğru değildir. Kitabın içinde de bu hususa temas edilmiş olduğu gibi Uygur adlandırılması tarihsel kökleri olsa da son derece yenidir. Coğrafyada da sadece Uygurlar yaşamamaktadır. Soykırım politikaları bütün Türk halklarını kapsamaktadır. Bu sebeple kitaba özel olarak atfı yapmadığım süreçte Doğu Türkistan’da yaşayan Türk halklarından “Türkler” olarak bahsedeyim.

yapıları detaylıca değerlendirmesi, liderleri üzerinden okumalar yapması da son derece kıymetlidir.

Kitabı değerlendirmeden önce ifade etmek istediğim iki çeviri konusu var. Çevirmenlerin Çinliler tarafından Doğu Türkistan'a işgalden sonra verilen "Xinjiang" ismini "Sincan" şeklinde kullanmalarının son derece yanlış olduğunu düşünüyorum. Yazar, bir Batılı olarak bu noktada Uygur milliyetçilerinin tercih ettiği (daha doğrusu Türk milliyetçilerinin) "Doğu Türkistan" kavramı ve Çinli sömürgecilerin tercih ettiği "Xinjiang" kelimesi yerine "Uygur diyarı" ya da "Uygur Ana Vatanı" kavramını tercih ederek objektiflik iddiası sunmaktadır. Bunu anlayışla karşılayabiliriz. Ancak "Xinjiang" kelimesinin "Şincang" şeklinde okunuşunun garip bir Türkçeleştirmeyle "Sincan" haline getirilmesi de temelde kültürel soykırım ya da asimilasyon politikalarının bir parçasıdır. Sincan, Ankara'da bir ilçedir. Bugün Çin Halk Cumhuriyeti sınırlarındaki coğrafya ise ya Çin bakışıyla "Xinjiang" ya da Türk bakışıyla "Doğu Türkistan"dır. İngilizce kısaltmaları Türkçeleştirmeme hassasiyeti gösterilirken bu hassasiyetin atlanması doğru olmamıştır. Burada "Xinjiang" orijinaline sadık kalınabilirdi. "Sincan" kelimesinin literatürden atılması gerekmektedir. İkinci husus ise Dünya Uygur Kurultayı Başkanı Dolkun İsa ile yapılan görüşmelerde İsa'nın tavsiyesi ile kitapta "Han Chinese" kavramının bire bir Türkçeye çevrilmeyerek yerine "Çinli" kelimesinin kullanılması tartışmalı bir husustur. Öncelikle yazarın düşüncelerinin bir başka şahsın fikriyle şerh edilmesi ve yanlış bir aktarım yapılması hususu vardır. Yazar için o etnik grup "Han Çinlisi" ise bu kullanım devam ettirilmeliydi. Bunun bir diğer yanı ise "Han Çinlisi" ifadesinin Çin Komünist Partisi'nin propagandası olduğu noktasıdır. Çince "Hanzy" olarak ifade edilen bu etnik grup İngilizcede "Han Chinese", Türkçede ise "Han Çinlisi" olarak ifade edilir. Bunun tarihsel ve sosyolojik kökleri uzun bir bahistir. Han Çinlisi ifadesi Çin'in çok milletli yapısını tasdikleyen bir ifadedir ve vatandaşlık ya da tabiiyet manasındaki "Çinli"den farklıdır. Ayrıca Çin yasalarına göre de Uygurlar ve diğer Türk halkları ayrı bir millet yada "Minzu" olarak tanınır. Han Çinlilerini de bu etnik gruplardan biridir. "Çin'de yaşayan herkesin Çinli olduğu" tezi üzerine yapılan bu çeviri mantığı son derece yanlıştır. Bu mantık Uygurları, Kazakları da Çinli olarak nitelemenin önünü açacaktır. Doğu Türkistan'ın işgale uğrayarak Çin'in bir parçası olduğu tarihsel bir gerçektir. Bu bağlamda Doğu Türkistan'ı Çin olarak görmek, Uygurları da Çinli olarak nitelemek siyasi bir tercih

olmuştur. Bu noktada tezimiz Uygurlar ya da diğer milliyetlerin işgal yoluyla “Politik Çin”in içinde kaldığı ve “Çin vatandaşı” tabiiyetini aldığı ama asla “Kültürel Çin”in bir parçası olmadığı yönündedir. Bu husus çevirmenler tarafından ya net açıklanamamış ya da belirttiğimiz gibi bir hata olmuştur.

Kitabın Terör Tanımına Bir Eleştiri

Roberts, kitabında Doğu Türkistanlı Türklerin gerçekleştirdiği ya da onlara atfedilen şiddet olayları ile terör olaylarını ayırmak için bir terör tanımı tartışması yapmıştır. Roberts, Kuzey İrlanda'daki şiddet olaylarının tartışmalarında sıklıkla kullanıldığını ifade ettiği bir roman cümlesine atıfla “bir adamın teröristi, başka bir adamın özgürlük savaşçısıdır” cümlesine vurgu yapmıştır. Burada da İsrail’li akademisyen Boaz Ganor’un² terör tanımını esas almıştır. Ganor, tanımında uluslararası olarak kabul görmüş savaş kuralları ve suçlarını esas almıştır. Savaşla ilgisiz kasten sivilleri hedef almanın yasak olduğuna atıfta bulunarak terörü kasten sivillere zarar verme noktasına indirgemıştır. Roberts açıkça kitabının esas aldığı terör tanımının, siyasi amaçlı bir şiddet içermesi ve kasten sivilleri hedef alması olduğunu ifade etmektedir. Bunun dışındaki devlet dışı şiddetin ise “gerilla” mücadelesi olduğunu açıklamıştır. Devlet dışı aktörlerin silah kullanımına meşruiyet sağlamayı amaçlayan bu tanım eksik kalacak, Türkiye gibi terörle mücadeleyi uzun yıllardır yapan ülkeler ve halklarında ise yanlış çağrışımlar ortaya çıkaracaktır. Kastensivillere siyasal amaçlarla yapılan saldırılar elbette ki terördür. Bunun planlı, kapsamlı ve bir stratejiye dayalı olması da önemlidir. Ancak gerek diğer terör örgütleriyle irtibat, gerek şiddetin finansmanı, şiddetin amaçları, tahribatı ve yaratılan tahribatın amaçları komplike olarak düşünülmelidir. Burada bir eylem salt devlet organlarını hedef alıp esasta ise halk üzerinde korku iklimi yaratmayı ve siyasal tercihleri etkilemeyi de düşünebilir. Bunu terörün dışında tutmak doğru olmayacaktır. Terör kavramı üzerinden bir tartışma bahsi bu yazının konusu değildir ancak okurlara bu noktada bir perspektif açmak için bu notu eklemeyi yararlı buldum. Doğu Türkistan’daki durum zaten kitapta da etraflıca anlatılmakta, terörist ya da örgüt diye nitelenen yapı ve kişilerin zayıflığı ve etkisizliği gözler önüne

² Ganor, İsrail Savunma Kuvvetlerine eğitim vermiş, İsrail devletine güvenlik alanında ciddi danışmanlıklar sunmuş bir akademisyendir.

serilmektedir. Zaten Çin de uyguladığı azınlık politikalarında sadece “teröre” değil “üç kötülük” dediği davranışlara odaklanmaktadır.

Kitabın Değerlendirilmesi ve Kitaptan Notlar

Eserde yazar kaleme aldığı “Mukaddime (Preface)” bölümünde kitabın devamında odaklanılacak “terör karşı küresel savaş” politikası kadar Covid-19 küresel salgınının yarattığı iklimin de etkili olduğunu vurgulamaktadır. Salgın döneminde kapanmaların ve kapalı yapıların normalleşmesinden faydalanan ÇKP'nin hem kısıtlamaları asimilasyon politikalarına kalkan ettiğini hem de bölgeden haber alınmasını engellemek için kullandığı ifade edilmektedir. Kapanmaların yarattığı ekonomik yıkımın ise Doğu Türkistanlıları içeren “köle işçilikle” aşmaya çalışan bir ÇKP olduğu ifade edilmektedir. Giriş, bölümünde Tibet'te çok sert azınlık politikaları uygulayan Chen Quanguo'nun Uygur Özerk Bölgesi'ne gelmesiyle, Müslüman Türk kimliğini hedef alan Uygur, Kazak ve diğer halkları soykırıma varan politikalarla ezen işlerin başladığına işaret edilmektedir. Robert, Çin'in Doğu Türkistan'da “kültürel soykırım” uyguladığının ise kesinlik kazandığını vurgulamaktadır. ÇKP'nin yeniden eğitim kampı olarak nitelediği toplama kamplarını Nazi toplama kampları ve Stalin'in ölümcül zorunlu çalışma kamplarına benzediğinin de su götürmez gerçekler olduğu bölümde kısa örneklerle anlatılmaktadır. Ayrıca Doğu Türkistan'da “Orwelyan” bir yönetim olduğu ifadesi de ilgi çekicidir. George Orwell'in “1984” eserinde yaşanan pek çok olayın gerçekten de bugün Kaşgar, Urumçi gibi pek çok şehirde yaşandığı bilinmektedir. Modern Çin'in Doğu Türkistan'da bir sömürgecilik geçmişi olduğu buradan başlayarak Uygur kimliği başta olmak üzere bütün Müslüman Türk kimliklerini yok etmeyi hedeflediği örneklerle anlatılmaktadır. Uygurların kimliği hakkında bilgi veren Roberts, Uygurların Türk kökenli, Hanefi İslam'dan beslenmiş bir dini inanışa sahip, Çinlilerden görünüş olarak da farklı bir halk olduğunu ifade etmektedir. Uygurların Türk kimliğinin burada vurgulanması önemlidir.

Roberts'in terör bahsinde kullandığı iki argüman önemlidir. Bunlardan biri Bush'un “teröre karşı küresel savaş” ve “önleyici vuruş” doktrinlerinin küresel kabulünün Çin'in soykırım politikalarını kolaylaştırdığı tezi diğeri ise Michel Foucault'nun “biyopolitika” kavramının buraya uygulanmasıdır. Bu kavram kapsamında Çinlilerin Uygurları ve diğer Türk halklarını toplumu

bozan bir enfeksiyon gibi gördükleri, yok edilmesi ya da tedavi edilmesi gereken hastalıklar olduğunu düşündüğünü açıklamaktadır. Bu Çin'in "öteki" anlayışına dair bilgi sahibi herkes için akla yatan ve önemli bir bakış açıdır. GWOT'un da tehdit gördüğü herkesin "Müslüman" olduğu ve "radikalizmin" de taşıyıcıları olduğu düşüncesi burada güzel işlenmiştir. Çin de adeta bir hastalık tedavi eder gibi kurduğu toplama kamplarında işkence ve ağır propaganda uygulamaktadır.

"Sömürgecilik, 1759 - 2001" başlıklı bölümde Qing hanedanının ilk işgaline kadar Doğu Türkistan'ın Çin'in bir parçası olmadığı tezi delillerle işlenmektedir. Çin'in bu dönemde bölgede sınır kolonileri kurmayı amaçladığı, Mançu askerlerce yönetilen bir coğrafya görüntüsü olduğu işaret edilmektedir. Burada önemli bir nokta da günümüzdeki "Uygur milleti" kavramının da tarihinin eski olmadığına vurgudur. Müslüman ve Türk kimliğinin daha yerleşik olduğu burada işaret edilmektedir. 1884'te Qing hanedanının bölgeyi "Xinjiang" olarak ilan etmesiyle asimilasyon politikalarının temellerinin atıldığı, Çince eğitim, Konfüçyüsçü düşüncenin empoze edilmesi gibi Çinileştirme hedeflerinin bu dönemden beri var olduğu anlatılmaktadır. Robert Doğu Türkistan'da kurulan iki Cumhuriyet'in Müslüman ve Türk kimlikleri üzerine inşa edildiğini iddia ederken, Uygur ulusu kimliğinin 1920'lerde Sovyetler Birliği tarafından tanınarak yayıldığını söylemektedir. Bu da bilenler için aslında Kazak, Kırgız, Özbek gibi kimliklerin inşasıyla benzer bir sürece atıf olduğunu açıkça görülmektedir. Roberts, son Cumhuriyet'in tasfiyesi ve Milliyetçi Çin ile yürütülen ittifakın da bozulmasıyla Türkiye'ye Uygur liderler ve halkın göç etmeye başladığını, Türkiye'nin hariçte Uygur mücadelesi için bir üs haline geldiğini de iddia etmektedir. Çin'de başlayan komünist yönetimin ise etnik özerklik noktasında pek çok vaat verdiği, işbirliği yaptığı ancak 1950'lerden itibaren "Uygur Özerk Bölgesi'nin de ilanı ile bunun rafa kalktığı vurgulanmıştır. Doğu Türkistan'da Xinjiang Üretim ve İnşaat Kolordusu'nun kurulması ve işçilerin sevkiyle nüfus dengesinin en baştan beri hedef olduğu anlatılıyor. Kültür Devrimi sırasında ise İslam kimliği hedef alınırken laik Türklerin dahi çalışma kamplarına gönderildiği, bunun da dini ve millî kimliğin birlikte hedef alındığının kanıtı olduğu anlatılmaktadır. 1980'lerde Doğu Türkistan'da görece rahat bir dönemin yaşandığı ve bunun son güzel günler olduğu ifade edilmektedir. Bu 90'lı yıllardan itibaren Doğu Türkistan'da şiddet artmıştır. SSCB'nin dağılmasının benzer milliyetler politikasına

odaklanan ÇKP için bir travma yarattığının üstünde duran Roberts, yetkililerin Türkistan'da ortaya çıkan bağımsız Türk devletlerinin de ciddi korku yarattığını ifade ediyor. ÇKP'nin bu noktada yeni çıkış noktaları aradığını vurguluyor. Yerleşimci sömürgecilik politikasının güçlendiğini Barın, Gulca gibi şehirlerde yaşanan olaylardan sonra ÇKP'nin şiddet dozunu artırdığını ancak asıl dönüşümün 2001'den sonra başladığını işaret ediyor. Roberts'e göre Çin, 11 Eylül olaylarından sonra küresel olarak başlayan terörle mücadele furçasına Doğu Türkistan meselesini sokmaya çalışarak uluslararası destek aramaya başlamıştır. GWOT'un en önemli unsurlarından birinin BM ve AB nezdindeki "terör listeleri" olduğunu ve Çin'in de bu listelere Uygurları sokmak için ciddi çaba gösterdiğini söyleyen Roberts, diğer tarafta da Şanghay İşbirliği Örgütünü de tamamen bu amaçlar için kullandığını da ekliyor. 11 Kasım 2001'de BM Genel Kurulunda konuşan Çin Dışişleri Bakanı Tang Jianxuan'ın uluslararası terörle mücadeleye tam destek vereceklerini çünkü Çin'in de bir "Doğu Türkistan" terörü ile karşı karşıya olduğunu vurgulayan konuşmasının bu noktada önemli bir kanıt olduğu görülüyor. Çin çeşitli rapor ve belgeler yayımlayarak "Doğu Türkistan güçleri" gibi belli belirsiz isimlerle gruplar tanımayarak bunlardan ciddi terör tehditleri aldıklarını, yaşanan bazı şiddet olaylarının bu güçlerce ve uluslararası terör gruplarıyla işbirliği içinde yürütüldüğünü iddia ettiği anlatılıyor. Bu noktada "Doğu Türkistan Kurtuluş Örgütü" ve "Doğu Türkistan İslami Hareketi"nin (DTİH) ilk etapta hedef kılındığı anlaşılıyor. Özellikle Çin'in DTİH'i Taliban ve el-Kaide ile irtibatlama çabaları kitapta ayrıntılarıyla anlatılıyor. Çin bu noktada "GWOT'a destek karşılığında Uygurların terörist olarak tanınması" politikasını gündeminin ilk sırasına aldığı anlaşılmaktadır. Bu baskının da sonuç verdiği ve 2002'nin ortalarında ABD'nin DTİH'i ABD ve vatandaşlarını tehdit eden bir örgüt olarak tanıyan bir belge hazırladığına kitap yer veriyor. Bu noktada Guantanamo'da gözaltında olan 22 Uygur'a da ayrıntılı bir şekilde yer veren kitap, bu tutukluların tamamının uluslararası terörle yeterli irtibatları bulunamadığından serbest kaldığı bilgisini de ekliyor. ABD'ni DTİH'i terör örgütü olarak tanımasının karşılığında Çin'in BMGK'da ABD'nin Irak'ı işgal etmesine ses çıkarmadığı da işleniyor. Roberts bu noktadan sonra ayrıntılı bir şekilde DTİH'ten başlayarak özellikle Afganistan ve Pakistan bağlantıları olan Uygur yapılanmalarını inceliyor. Özellikle bu kısımda yazarın vermek istediği mesajın şu olduğunu düşünüyorum: el-Kaide ve Taliban'la belli düzeylerde işbirliği olan hatta silahlı güçlere sahip olan grupların olduğu ancak

bunların hiç birinin bu örgütlerin istediği düşünce ve yapıda olmadığını ayrıca bir terör eylemi ya da tehditi yaratamayacak kadar küçük olduklarını vurgulamak. Türkistan İslam Partisi (TİP) adını alan grubun Hasan Mahsum isimli lideri devamında inceleniyor. 2008 Pekin Olimpiyatları öncesinde Uygurlar tarafından devlet kurumlarına yönelik gerçekleştirilen bazı şiddet olaylarını değerlendiren Roberts bunların sivilleri hedef almadığı için terör olmadığını iddia ediyor. Roberts'in bu bakış açısı argümanlarını bu noktada zayıflatıyor. Bir eylemin sadece sivilleri hedef almamasının terör olup olmasını ortaya koyamayacağına dair pek çok tez ve teorinin kabul gördüğü günümüzde daha güçlü argümanlar kullanması gerekirdi. Özellikle kendisinin de sürekli vurguladığı kapsamlı örgütlülüğün olmayışı, toplumsal psikolojinin yarattığı şiddet olaylarının varlığı, uluslararası finans ve silahlanma bağlarının olmayışı gibi argümanların burada işlenmesi daha doğru olurdu. 2009'daki Urumçi olaylarından sonra ilk kez uluslararası terör örgütlerinin Doğu Türkistan meselesini gündeme aldığını anlatan kitap aslında bu bilgiyle bile Uygur gruplarının terörden ne kadar uzak olduğunu anlatmış olmaktadır. Roberts pek çok belgeye adı geçen DTİH'in adını kullanan gerçek hiç bir grubun olmadığını anlatarak ayrıntılı bir şekilde "terörist" olarak adlandırılan Uygur şahıs ve gruplarını inceliyor. Doğu Türkistan İslamî Partisi (DTİP) olarak adlandırılan grup ve Hasan Mahsum'un geçmişi ve düşünce yapısı hakkında bilgileri veren Roberts, Mahsum'un IŞİD ve el-Kaide gibi örgütlerin radikal selefi fikirlerinden ziyade Doğu Türkistan'daki geleneksel İslamî medreselerin ılımlı fikirlerinden beslendiğini bu sebeple düşünsel ayrılıklar olduğunu anlatıyor. Afganistan'a geçen Mahsum'un burada bir silahlı örgütten ziyade küçük bir silahlı gücü olan cemaat kurabildiğini anlatıyor. Ayrıca Taliban yönetimi ile Çin'in ciddi ilişki kurduğundan bahsederek Taliban'ın bunun karşılığında Afganistan'daki Uygurları tecrit ettiği bilgisini de paylaşıyor. Mahsum'dan sonra ortaya çıkan Abdülhak isimli bir Uygur'un Türkistan İslam Partisi Emiri olarak Usame Bin Ladin tarafından tanındığı hatta "Çin el-Kaidesi" sıfatı verildiği iddiasını paylaşan Roberts bunun ise bir daha hiç gündeme gelmediğini de ekliyor. Bu tabloda Çin'in bütün bu anlatıların olumsuz taraflarını aldığı ve ayrılıkçılığı artık terörizm olarak niteleyerek yeni politikalar ortaya koyduğu kitabın dördüncü bölümü olan "Sömürgecilik Terörle Mücadeleyle Buluşuyor 2002 - 2012" başlığı altında açıklanıyor. 2003 itibarıyla Doğu Türkistan'da bir kalkınma hamlesi başlatıldığını anlatan yazar bu sürecin de yerleşimci sömürgeciliğin simgesi haline

gelen Xinjiang İnşaat ve Üretim Kolordusu tarafından yürütüldüğünü işaret etmiştir. Bu durumun da daha çok yerleşimci Çinlinin bölgeye gelmesine ve militarize bir yapının oluşmasına yol açtığını vurgulamıştır. Bu dönem Çin'in Doğu Türkistan'da dini kısıtlamalara başladığı, gözaltı ve tutuklamalar yaptığı, kent mimarilerini tahrip ettiği, mezarlıkları yıktığı, sadece Çince eğitim dayatmasının başladığı, zorunlu çalışma göçlerini tetiklediği ifade ediliyor. Urumçi Olayları ve 2008 Pekin Olimpiyatları çevresinde gelişen şiddet olayları ve ÇKP'nin tepkilerinin artık dönülmez bir sarmal yarattığını anlatan yazar "İkinci Nesil Milliyetler Politikasına" da dikkat çekmektedir. SSCB döneminden kalan politikaların kesin reddi ve tamamen asimilasyon ile yok etmeye odaklanan politikaların hızla kabul gördüğü anlamına gelen bu durum artık koca bir coğrafyanın tecrit altına alınmasıyla sonuçlandığını iddia ediyor. Roberts 1 Mart 2014'te Kunming Tren İstasyonu'ndan 10 kişilik bir Uygur grubunun 31 kişiyi öldürmesiyle sonuçlanan olay ile Urumçi'de bir SUV ile Çinlilerin gittiği bir pazara yapılan 30'dan fazla kişinin öldüğü olayı birer terör saldırısı olarak nitelemiştir. Buna karşı Xi Jinping ve ÇKP yöneticilerinin çok sert tedbirler almaya başladığını "halkın terörle savaşını" ilan ettiklerini ifade ediyor. Çin'den ayrılığı savunmayan ama anayasal hak talebi olan İlam Tohti'nin tutuklanması olayının ise artık Çin'in bir kimliğe karşı topyekun saldırı anlayışının yerleştiğinin kanıtı olduğunu savunan Roberts, Doğu Türkistanlıların son dönemde Türkiye başta olmak üzere pek çok ülkeye yoğun göç ettiklerini de anlatıyor. Roberts terör bahsinde Suriye başlığı da açarak Suriye'ye gelen Uygurların durumunu değerlendiriyor. Burada Türkiye'nin de Suriye'deki Uygurları desteklediğine dair kanıt ve olaylar sunuyor. Çin'e göre Suriye'de 5000, İsrail istihbaratına göre 3000 civarında Uygur savaşçının olduğu iddialarını kitabına alan Roberts, buradaki insanların çoğunun Çin'deki baskı ve zulüm politikalarından kaçarak bir gün Çin'e dönme hedefi olan insanlar olduğunu bir kısmının da gerçekten silahlandığını iddia ediyor. Roberts'e göre 2017 itibarıyla ise Çin Doğu Türkistan'da bir kültürel soykırım başlatıyor. Yeniden eğitim kampı adı verilen toplama kamplarının bu politikaların merkezinde yer aldığı burada anlatılıyor. Çıkarılan yasa ve genelgelerle "ayrılıkçı davranışların" belirlendiği bunların bir kısmına sahip olan insanların bir suç işlemese dahi "önleyici tedbirler" kapsamında çeşitli gözaltı ve kamp süreçlerine dahil edildiği burada anlatılıyor. Tanıklar ve çeşitli veriler üzerinden kamplardaki hayatı da değerlendiren kitap burada gerçek bir işkence, baskı, asimilasyon ve kültürel soykırım yapıldığı kanaatlerini dile

getiriyor. Ayrıca cinsel istismar ve tecavüzlerin de son derece olağan ale geldiği vurgulanıyor. Toplama kamplarının akabinde ise zorla çalıştırma ve Çin'in iç bölgelerine Uygurları göndererek köle işçiliğe tabi tutma politikaları da kitabın gündeminde yer alıyor. Uygurların profillerinin çıkarılarak önleyici tedbirlerin alınması, Çinlilerle zorunlu evlilikler, dini mekan ve mezarlıkların yıkılması, birkaç yılda 1 milyondan fazla insanın tutuklanması, kırsal bölgelerde hemen herkesin toplama kamplarıyla bir şekilde muhatap olması gibi bilgilere yer verilen kitapta bütün bu politikaların temel amacının "Uygurların ve diğer Müslüman Türklerin kolektif kimliğini ve kültürel işaretlerini yok etmeye yönelik sistematik bir girişim" olduğu açıkça ifade ediliyor. Bu politikalardan geri dönüş görülmediğini tek çarenin ise bugün Çin'i yöneten önde gelen isimlerin tasfiyesi ve bu hataların kabulüyle başlayacak bir süreç olduğu da kitabın son kısmında belirtiliyor.

Sonuç

Kitap özellikle Çin'in terör iddiaları ve bunun paralelindeki küresel terörle savaş mantığı üzerine kurulsun da tarihsel olarak Çin'in Doğu Türkistan üzerinde kötü niyetli emelleri olduğu gerçeğini kabul ediyor. Bu bağlamda önemli örnekler ve bilgiler içeriyor. Çin'in kurguladığı "terör" algısını da objektifçe cevaplamaya çalışan yazar verdiği bilgilerin daha derin tetkik ve tenkide ihtiyaç duyduğunu da ifade etmek gerekiyor. En önemlisi ise Çin'in Doğu Türkistan'daki politikalarının "sömürgecilik" ve "soykırım" bağlamında incelendiği, Batılı bir gözle Batı'ya da eleştiriler getirilerek değerlendirildiği bir kitap olmasıdır. Bu noktada Çin çalışan ve Doğu Türkistan meselesine ilgi duyan herkes için Türkçeye kazandırılması kıymetli olan bir eser olarak öne çıkıyor.